

# ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

378.6:37

X 39

Сухомлинський В. О.

*Випуск*

*LIV*

*Шістнадцяті*

Всеукраїнські педагогічні читання:

2009 рік – Херсон

«В. О. Сухомлинський у діалозі з сучасністю: ціннісні виміри в освіті»



## **ЗМІСТ**

### **Розділ 1. Методологія та історія педагогіки**

|                                                                                                                                            |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| І.Д. Бех                                                                                                                                   |    |
| Василь Сухомлинський: життя в діалозі .....                                                                                                | 10 |
| С.Г. Мельничук, А.Б. Іванко                                                                                                                |    |
| До питання про еволюцію суспільно-політичних та педагогічних поглядів<br>В.О.Сухомлинського.....                                           | 12 |
| В.П. Олексенко                                                                                                                             |    |
| Жанрово-стильові особливості педагогічного дискурсу Василя Сухомлинського.....                                                             | 19 |
| І.Г. Баранюк                                                                                                                               |    |
| Педагогіка слова Василя Сухомлинського: структурування проблеми .....                                                                      | 24 |
| І.В. Гоштанар                                                                                                                              |    |
| Ідея морально-розвиненої особистості в педагогічних концепціях Й. Гербарта і<br>В. Сухомлинського .....                                    | 28 |
| М.А. Дергач                                                                                                                                |    |
| Підготовка фахівців, які володіють технологіями театрального мистецтва в освітній<br>теорії та практиці України (початок ХХ століття)..... | 33 |
| О.О. Куліш                                                                                                                                 |    |
| Організація виховного процесу в позаурочний час у середніх жіночих навчальних<br>зкладах Херсонської губернії (початок ХХ століття).....   | 36 |
| К.С. Матвеева                                                                                                                              |    |
| В.О. Сухомлинський про значення формування навичок в учнів і педагогів .....                                                               | 41 |
| А.В. Міняйлова                                                                                                                             |    |
| Гуманістичне виховання особистості у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського<br>в контексті української національної освіти ХХ ст.....  | 45 |
| С.А. Мукомел                                                                                                                               |    |
| Духовність особистості: історико-семантичний аналіз.....                                                                                   | 49 |
| І.В. Стражнікова                                                                                                                           |    |
| Аспекти родинного виховання у контексті наукового доробку В.О.Сухомлинського<br>та І.В.Петрів.....                                         | 54 |
| А.А. Тимченко                                                                                                                              |    |
| Науковий та міжособистісний аспект співпраці двох учених В.О.Сухомлинського<br>та М.М.Грищенка.....                                        | 58 |
| М.М. Ткачук                                                                                                                                |    |
| Педагогічна думка України у змаганні за рідну мову .....                                                                                   | 61 |

## Розділ 2. Теорія і практика навчання

|                                                                                                                                         |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| I.B. Бургун                                                                                                                             |    |
| Навчально-пізнавальна компетенція як ключова компетенція освіти.....                                                                    | 67 |
| C.B. Мунтян                                                                                                                             |    |
| Робота над текстом у процесі розвитку діалогічного мовлення учнів на уроках української мови.....                                       | 73 |
| H.B. Реус                                                                                                                               |    |
| В.О. Сухомлинський про роль математики у вихованні особистості школяра.....                                                             | 77 |
| K.B. Фатєєва                                                                                                                            |    |
| Реалізація ідей В.О. Сухомлинського у навчально-виховному процесі Херсонського Академічного ліцею.....                                  | 80 |
| B.I. Шуляр                                                                                                                              |    |
| Розвиток комунікативно-мовленнєвої компетентності учнів на уроках української літератури в контексті спадщини В. О. Сухомлинського..... | 84 |

## Розділ 3. Теорія і практика виховання

|                                                                                                                             |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| П.П. Бачинський, Т.П. Цігнадзе                                                                                              |     |
| Розумове виховання дітей як основа розвитку особистості у педагогічних творах Василя Сухомлинського.....                    | 96  |
| A.B. Степанюк                                                                                                               |     |
| Концептуальні засади формування в школярів природничонаукової картини світу.....                                            | 106 |
| C.B. Азарова                                                                                                                |     |
| Проблематика європейської ідентичності у дослідженнях зарубіжних учених.....                                                | 111 |
| M.C. Бранецька                                                                                                              |     |
| Визначення поняття «етичні взаємовідносини».....                                                                            | 116 |
| Г.О. Васьківська                                                                                                            |     |
| Педагогічна спадщина Василя Сухомлинського й актуальність проблеми формування духовних цінностей в учнів старшої школи..... | 120 |
| A.B. Воробьева                                                                                                              |     |
| Идеи В. А. Сухомлинского в процессе формирования риторических умений школьников.....                                        | 124 |
| B.M. Галузяк                                                                                                                |     |
| Концепція морального виховання В. Сухомлинського.....                                                                       | 128 |
| H.I. Голова                                                                                                                 |     |
| Теоретичні засади формування відповідальності як ціннісної якості в учнів старшого шкільного віку.....                      | 133 |
| A.B. Горлова                                                                                                                |     |
| Особливості виховання підлітків у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського.....                                            | 138 |

|                                                                                                                                          |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Т.С. Житнік                                                                                                                              |     |
| Психологічні особливості сприймання творів мистецтва дітьми старшого дошкільного віку.....                                               | 142 |
| Р.В. Ігнатовська                                                                                                                         |     |
| Громадянськість як ціннісна якість особистості.....                                                                                      | 145 |
| Т.С. Інспекторова                                                                                                                        |     |
| Естетичне виховання старших дошкільників засобами музики.....                                                                            | 150 |
| Л.В. Іщенко                                                                                                                              |     |
| Розвиток мовленнєвої творчості дітей.....                                                                                                | 154 |
| Ю.Б. Кан                                                                                                                                 |     |
| Педагогічні можливості туристсько-краєзнавчої діяльності в системі соціально-психологічної корекції міжособистісних відносин учнів ..... | 158 |
| В.А. Киричок                                                                                                                             |     |
| Виховання гуманістичних цінностей молодших школярів: актуалізація педагогічних ідей В.О. Сухомлинського .....                            | 164 |
| К.І. Ковальова                                                                                                                           |     |
| Виховання красою – основа становлення екологічної культури особистості .....                                                             | 170 |
| О.С. Кольцова                                                                                                                            |     |
| Педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського в умовах реалізації завдань дитячого оздоровчого табору .....                                   | 173 |
| Є.В. Копилець                                                                                                                            |     |
| Сенситивність підлітків до виховання екологічних ціннісних орієнтацій.....                                                               | 177 |
| Т.Д. Кочубей                                                                                                                             |     |
| Духовно-моральний розвиток особистості в дитинстві .....                                                                                 | 182 |
| О.Ф. Кошопал                                                                                                                             |     |
| Ціннісні орієнтації в діяльності Подільської Просвіти.....                                                                               | 186 |
| О.О. Малиновська                                                                                                                         |     |
| До проблеми формування в учнівської молоді готовності до вибору майбутньої робітничої професії (з досвіду Павлиської школи) .....        | 190 |
| Н.В. Махия                                                                                                                               |     |
| Система цінностей у німецькій педагогічній освіті .....                                                                                  | 195 |
| Г.М. Мешко                                                                                                                               |     |
| Збереження і зміцнення емоційного здоров'я учнів та вчителів у педагогічній спадщині В. Сухомлинського .....                             | 199 |
| А.М. Наточій                                                                                                                             |     |
| Виховання гуманістично спрямованої особистості підлітка в умовах загальноосвітньої школи-інтернату.....                                  | 203 |

|                                                                                                                                                    |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| О.Ю. Осадча                                                                                                                                        |     |
| Валеопедагогічні ідеї виховання та навчання в творчості Василя Олександровича Сухомлинського .....                                                 | 208 |
| І.Ю. Підлипняк                                                                                                                                     |     |
| Міжособистісне спілкування дітей у різновіковій групі дошкільного закладу .....                                                                    | 211 |
| Н.І. Ревнюк                                                                                                                                        |     |
| В.О. Сухомлинський про виховні основи формування особистості .....                                                                                 | 216 |
| Н.В. Руденко                                                                                                                                       |     |
| Формування міжособистісних взаємин у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського.....                                                                | 220 |
| І.О. Січко                                                                                                                                         |     |
| Формування у школярів емоційно-ціннісного ставлення до природи в педагогічній спадщині В.Сухомлинського .....                                      | 224 |
| Г.О. Сорокіна                                                                                                                                      |     |
| Екологічне виховання школярів у процесі туристських подорожей як найважливіша умова формування ціннісного ставлення до природного середовища ..... | 229 |
| І.А. Чабаненко                                                                                                                                     |     |
| Формування ціннісного ставлення до любові як складової статевого виховання в педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського.....                        | 233 |
| В.В. Шарко                                                                                                                                         |     |
| Формування екологічних ціннісних орієнтацій як чинник духовно-практичного освоєння дійсності .....                                                 | 237 |
| В.Ю. Щербина                                                                                                                                       |     |
| В.Сухомлинський про виховання цінностей сім'ї.....                                                                                                 | 242 |
| Т.В. Яцула                                                                                                                                         |     |
| Дозвілля школярів як соціокультурний простір ціннісно спрямованої взаємодії вчителя-вихователя .....                                               | 246 |

#### **Розділ 4. Теорія і методика професійної освіти**

|                                                                                                |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| О.О. Заболотська                                                                               |     |
| Формування самооцінки у процесі професійного становлення майбутніх учителів іноземних мов..... | 250 |
| С.В. Шмалей                                                                                    |     |
| Динаміка ціннісних орієнтацій українського студентства .....                                   | 257 |
| Н.І. Алендарь                                                                                  |     |
| До проблеми професійної підготовки сільського вчителя.....                                     | 264 |
| О.О. Біляковська                                                                               |     |
| Готовність до інноваційної діяльності як важлива якість сучасного педагога.....                | 268 |

|                                                                                                                                              |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Т.В. Бондаренко                                                                                                                              |     |
| Ціннісні орієнтації студентської молоді в процесі засвоєння краєзнавчих знань.....                                                           | 272 |
| Н.П. Вовк, С.А. Мукомел                                                                                                                      |     |
| Компетентнісний підхід як засіб формування професіоналізму майбутніх працівників МНС з наглядово-профілактичним напрямом діяльності.....     | 276 |
| Т.В. Гомозова                                                                                                                                |     |
| Формування естетичного ставлення до етномузичних цінностей у майбутніх учителів .....                                                        | 282 |
| Ю.В. Дзядевич                                                                                                                                |     |
| Проблема формування професійного іміджу у майбутніх учителів.....                                                                            | 285 |
| Л.В. Дудікова                                                                                                                                |     |
| Педагогічні умови підготовки майбутніх медиків до професійного самовдосконалення .....                                                       | 289 |
| В.М. Єфімова                                                                                                                                 |     |
| Здоров'я вчителя у системі професійних цінностей .....                                                                                       | 294 |
| Т.П. Запорожець                                                                                                                              |     |
| Використання ідей В. Сухомлинського в естетичному вихованні студентів вищих навчальних закладів у позааудиторній діяльності.....             | 299 |
| І.В. Іванова                                                                                                                                 |     |
| Загальні принципи модернізації змісту дисципліни «Безпека життєдіяльності».....                                                              | 302 |
| О.В. Караманов                                                                                                                               |     |
| Культура спілкування педагога у процесі організації навчального середовища у музеї ..                                                        | 308 |
| В.Ю. Коваль                                                                                                                                  |     |
| Роль гуманістичних ідей В. О. Сухомлинського у вихованні студентської молоді.....                                                            | 312 |
| Л.О. Ковальчук                                                                                                                               |     |
| Культурологічний підхід до розвитку професійного мислення майбутніх педагогів .....                                                          | 315 |
| Л.Б. Кудас                                                                                                                                   |     |
| Професійне становлення вчителя як складова педагогічної ситеми В.О. Сухомлинського.....                                                      | 322 |
| Є.С. Майданюк                                                                                                                                |     |
| Стилі педагогічної взаємодії при викладанні дисципліни «Безпека життєдіяльності» у вищій школі .....                                         | 325 |
| Г.В. Марченко                                                                                                                                |     |
| Книга як джерело особистісного і професійного становлення майбутнього вчителя .....                                                          | 328 |
| Н.О. Микитенко                                                                                                                               |     |
| Методичні засади використання експерименту у формуванні іншомовної професійної компетентності майбутнього фахівця природничого профілю ..... | 337 |



|                                                                                                                              |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| М.В. Осадча                                                                                                                  |     |
| Аналіз рівня гуманності студентів різних спеціальностей вищого навчального закладу.....                                      | 344 |
| О.В. Пахомова                                                                                                                |     |
| Основні підходи до визначення змісту професійної компетентності майбутніх учителів філологічних дисциплін .....              | 348 |
| С.С. Попиченко                                                                                                               |     |
| Співзвучність образу сучасного педагога-вихователя дошкільного закладу ідеям В.О.Сухомлинського.....                         | 352 |
| І.М. Раєвська                                                                                                                |     |
| В.О.Сухомлинський про формування дослідницької функції вчителя.....                                                          | 356 |
| І.П. Радомський                                                                                                              |     |
| Мотиваційно-ціннісний компонент культури професійного спілкування офіцера МВС України .....                                  | 360 |
| А.В. Ржевська                                                                                                                |     |
| Управління сучасними західноєвропейськими університетами .....                                                               | 366 |
| Н.В. Ромашева                                                                                                                |     |
| Професійна підготовка майбутніх учителів у контексті педагогічного досвіду В.О.Сухомлинського.....                           | 371 |
| З.В. Софроній                                                                                                                |     |
| Формування виконавської уваги майбутніх учителів музики у мотиваційно-емоційному вимірі.....                                 | 376 |
| Н.В. Терешенко                                                                                                               |     |
| Творчість як основа формування індивідуального стилю діяльності вчителя бальної хореографії.....                             | 381 |
| О.В. Хоружа                                                                                                                  |     |
| Діагностування рівнів сформованості етнопедагогічного мислення майбутнього вчителя музики в процесі фахової підготовки ..... | 384 |
| Т.В. Шахматова                                                                                                               |     |
| Актуальність проблеми професійної підготовки фахівців економічного профілю .....                                             | 389 |
| О.О. Шиліна                                                                                                                  |     |
| Розвиток пізнавальних психічних процесів та формування професійних якостей майбутніх учителів хореографії.....               | 393 |

## Розділ 5. Соціальна педагогіка

|                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------|-----|
| І.М. Ковчина                                                        |     |
| Соціально-правовий захист учнів як умова успішного суспільства..... | 398 |

|                                                                                                                   |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| А.О. Кований                                                                                                      |     |
| Соціалізація як фактор гармонійного розвитку особистості у науково-педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського ..... | 404 |
| І.О. Ніколаєску                                                                                                   |     |
| Емоційно-почуттєве саморозкриття особистості соціального педагога як засіб створення професійного іміджу.....     | 407 |
| В.В. Петренчук                                                                                                    |     |
| Формування сомоствердження підлітків шляхом соціалізації особистості у світлі ідей Василя Сухомлинського .....    | 411 |
| І.С. Попович                                                                                                      |     |
| Соціально-психологічні очікування як складова самосвідомості особистості.....                                     | 419 |
| Р.М. Пріма                                                                                                        |     |
| Адаптація студентів до професійно-педагогічної діяльності як наукова проблема .....                               | 424 |
| Т.М. Турчанова                                                                                                    |     |
| Індивідуальний та диференційований підхід у роботі з неповнолітніми правопорушниками .....                        | 429 |